

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 5, Issue 4, December 2017, p. 1049-1074

Received	Reviewed	Published	Doi Number
17.07.2017	26.11.2017	25.12.2017	10.18298/ijlet.1840

Opinions and Recommendations on Native Language/Grammar Teaching

Zekerya BATUR¹ & Gülten ERKEK² & Kadir KAPLAN³ & Ertuğrul ERCAN⁴

ABSTRACT

Language is the fundamental means of conveying and interpreting people's feelings, opinions and imaginations. Therefore, societies place importance on learning and teaching language / languages. Native language and foreign language educations are conducted as indicated in the programs in our country according to the fields of grammar that constitutes the rules section and language skills that constitute the communication section of the language. Recently, there are arguments about teaching grammar rules that require abstract thinking skills. These arguments can be seen in curricula, native language teaching books, questionnaires applied on students and teachers in Turkey and various countries in the world. Also, there are theories such as universal linguistic theory that facilitate learning the second language in teaching grammar. In this research, it has been targeted to identify the problems about teaching grammar and the suggestions for solution. Within the framework of this target, open-end questions have been asked to the Turkish and English teachers built upon interview methods. The data have been analysed relying on the answers that the teachers had given. According to the remarks that the teachers pointed out, the difficulties encountered during language teaching, teaching grammar either at primary school or later, priority or non-priority of the subjects given in Turkish lessons and the subjects given in English lessons, the perspectives of Turkish and English teachers over the relationship between the national language and foreign language have been negotiated and the issue of how language teaching can be improved and ameliorated has been discussed.

Key words: National language, teaching grammar, remarks of teachers.

Ana Dili/Dil Bilgisi Öğretimine İlişkin Görüş ve Öneriler

ÖZET

Dil, insanların duygu, düşünce ve hayallerinin aktarılmasında ve anlamlandırılmasında temel araçlardan biridir. Toplumlar, bu sebeple dilin/ dillerin öğrenilmesine ve öğretilmesine önem vermektedirler. Dilin kurallar alanını oluşturan dil bilgisi ve iletişim alanını oluşturan dil becerileri alanına göre ana dili ve yabancı dil eğitimi programlarında belirtilen biçimiyle ülkemizde yürütülmektedir. Günümüzde soyut düşünme becerisi gerektiren dil bilgisi kurallarının öğretimi ile ilgili tartışmalar söz konusudur. Türkiye ve dünyanın çeşitli ülkelerindeki öğretim programlarında, ana dili öğretimi kitaplarında, öğrenci ve öğretmenler üzerinde yapılan anket çalışmalarında bu konuların tartışmaları görülmektedir. Ayrıca dil bilgisi öğretiminde ikinci dilin öğrenilmesini kolaylaştıracak evrensel dil bilgisi kuramı gibi kuramlar da ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada, dil bilgisi öğretimi ile ilgili sorunların ve çözüm önerilerinin betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde Türkçe ve İngilizce öğretmenlerine görüşme tekniğine dayalı olarak açık uçlu sorular sorulmuştur. Öğretmenlerin verdiği cevaplara dayalı olarak veriler analiz edilmiştir. Öğretmenlerin ortaya koyduğu düşüncelere göre dil öğretiminde karşılaşılan güçlükler, dil bilgisi öğretiminin ilköğretimde yapılması ya da ötelenmesi, Türkçede verilen konularla İngilizce dersinde verilen konuların önceliği ve sonralığı, Türkçe ile İngilizce öğretmenlerinin yabancı dil ile ana dili arasındaki ilişkiye bakış açıları ortaya konulmuş, bu sonuçlara ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ana dili, dil bilgisi öğretimi, öğretmen görüşleri.

¹ Doç.Dr., Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi, zekerya.batur@usak.edu.tr.

² Uzm., Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi, gultenerkek@hotmail.com.

³ Uzm., Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi

⁴ Uzm., Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi

1. Giriş

İnsan dil ile düşünür, anlar, tasarlar ve üretir. Diğer tüm bilimler de dil temeli üzerine kuruludur. Bu nedenle ana dili öğretimi bütün ulusların titizlikle üzerinde durduğu ve asla vazgeçemeyeceği en önemli eğitim-öğretim etkinliğidir (Yapıcı, 2004). Çocuklar ana dillerini önce duyarak ve yaşayarak öğrenirler (Dolunay, 2010). Ana dili edinimi aile ortamından toplumsal çevreye doğru ilerleyen, bireyin doğumundan itibaren kendiliğinden işleyen bir süreçtir (Demir ve Yapıcı, 2007). Çocuk, dilin kurallarına farkında olmadan uyar. Ana dili eğitiminin en önemli amacı, bireyin içinde yaşadığı ailenin ve toplumun dilini anlamak ve onu kullanarak geliştirmektir (Çelebi, 2006). Çünkü çocuğun içinde bulunduğu toplum ve evrensel anlamda yaşadığı dünyayla paylaşımında bulunabilmesi ancak dil ile mümkündür (Yıldız, 2015).

Dil eğitimi çalışmalarının ne zaman başlatılacağı ve nasıl organize edileceği konusu, dil eğitiminde bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmalar, çocuğun bilişsel ve duyuşsal düzeyine göre organize edilmelidir. Çünkü çocuk sevmediği, anlamadığı ve anlamlandıramadığı belirsiz bir şeyi öğrenmekte güçlük çekecektir.

İlköğretimin birinci kademesinde çocuk, henüz somut işlemler dönemindedir. Ortalama 7 yaş civarında sezgisel dönemden somut işlemler dönemine geçer ve bu dönem 12 yaşına kadar sürer (Demir ve Yapıcı, 2007). Temel anlamda ana dilinin bilincine varıldığı düşünülen bu dönemde dil öğretimi zihinsel tasarıma uygun olarak kurgulanmalıdır.

Günümüzde soyut düşünme becerisi gerektiren dil bilgisi kurallarının öğretimi ile ilgili tartışmalar söz konusudur. Türkiye ve dünyanın çeşitli ülkelerindeki öğretim programlarında, ana dili öğretimi kitaplarında, öğrenci ve öğretmenler üzerinde yapılan anket çalışmalarında bu tartışmaları görebilmektedir.

Çocukların ana dillerinin dil bilgisi kurallarını sezerek öğrendikleri bilinen bir gerçektir. Dil bilgisi öğretiminin amacı öğrenilen bu bilgiyi açık hale getirmek olmalıdır. Bir dilin kurallarını öğrenmek o dili öğrenmek anlamına gelmez. Okuyarak ve dinleyerek anlayabilmek ve konuşup yazarak anlatabilmekle dil öğrenilmiş kabul edilir (Dolunay, 2010). İşcan ve Kolukısa (2005), öğrencilerin sahip oldukları dili her ortamda rahat bir şekilde kullanmalarını sağlamanın dil bilgisi öğretiminin temel amacı olduğunu belirtirler. Bu nedenle, dilin dört temel becerisini kapsayan bir alan olarak kabul edilen dil bilgisi bu dört temel beceriye yardımcı bilgi olarak öğretilmelidir (Aytaş ve Çeçen, 2010).

Ancak bugünkü dil bilgisi öğretimi belirli kural, tanım ve örneklerden öteye gidememektedir (Sağır, 2002). Dünyada eğitim alanında görülen önemli gelişmeler, ülkemizdeki programların yeniden ele alınmasını, geleneksel eğitim yaklaşımlarının terk edilip yapılandırmacı yaklaşımın temel alınmasını sağlamıştır. Örneğin 2004 Türkçe (1-5. Sınıflar) öğretim programında dil bilgisi ayrı bir öğrenme alanı olarak değerlendirilmemiştir (Güneş, 2009). Dil bilgisi öğretimi amaç değil temel becerileri geliştirmek için araç olarak kabul edilmiştir ve daha sonra da ilköğretim 1-5. sınıflar düzeyinde dil bilgisi kural ve ilkelerinin sezdirilmesi yolu benimsenmiştir (MEB, 2004).

Bu değişiklikler yalnızca ülkemizde olmamış, birçok gelişmiş ülkede dil bilgisi öğretimi yeniden gözden geçirilmiştir. Fransa'da bazı dil bilgisi konularının ilköğretim programından çıkarılarak ortaöğretim ve üniversite programlarına alınması buna örnek olarak verilebilir. Yapılan tüm değişikliklere karşın, dil bilgisi öğretiminin halen ilköğretim seviyesinde başlatıldığı ülkemizde,

yükseköğretime gelen öğrencilerin büyük bir bölümünün dil kurallarını bilmediği görülmektedir (Sağır, 2002).

Dil ve düşünce iç içedir ve konuşulduğu dilin ruhunu yansıtır. Kendi ruhunun farkında olan kişi, çevreyi kavramaya, şekillendirmeye ve böylece başka bir dili öğrenmeye başlar (Çelebi, 2006). Ana dili becerileri gelişmemiş bireylerin yabancı dil öğretiminde başarılı olması mümkün değildir (Dolunay, 2010). Yabancı dilin ne olmadığını anlamak için ana dilin ne olduğunu ve işlevini anlamak gerekmektedir (Tosun, 2006).

Son yıllarda zihinsel bir etkinlik olarak görülen dil edinimi konusunda evrensel dil bilim verilerinden yararlanarak ikinci bir dil öğrenme aşamasında ana dilinden yararlanılabileceği düşünülmektedir. Chomsky (2016) evrensel dil bilgisini tüm doğal dillerin özellikleri ya da öğeleri olan koşullar, kurallar ve ilkeler dizgesi olarak tanımlar. Chomsky'e göre evrensel dil bilgisi tüm doğal dillerin özüdür. Dünyadaki yaygın görüşün aksine insan zihninde tek bir dil bilgisi vardır ve ana dili eğitimi evrensel dil bilgisi verilerine göre düzenlendiğinde yabancı dil öğretimine de katkı sağlayacaktır (Aydın, 1997).

Çok uzun yıllardır Türkiye'de yabancı dil öğretimi konusunda uğraş verilmesine karşın hedeflenen düzeye ulaşamamıştır. Ana dilinin yabancı dil öğretimine katkılarının yanı sıra yabancı dil öğretimi de öğrencinin ana dilini daha iyi anlamasına yardımcı olmaktadır (Gürten ve Cihan, 2013). Güçlü bir etkileşim içerisinde bulunan ana dili eğitimi ile yabancı dil öğretimi konusunda genel hatları ile benzer sorunlar yaşanmaktadır (İnal, 2006).

Bu çalışmada ana dili eğitimi ve yabancı dil öğretimi yapan öğretmenlerin görüşleri alınarak dil bilgisine yönelik sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin sunulması amaçlanmaktadır.

2. Yöntem

Bu çalışma betimsel olup çalışmada içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi elde edilen bilgilerin akademik bir sistemle ele alınıp incelenip değerlendirilmesidir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Cohen, Manion ve Morrison (2007) da içerik analizini elde edilen verilerin ana iletilerini tespit etme süreci olarak tanımlamışlardır.

2.1. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında ilköğretimde görev yapan Türkçe ve İngilizce öğretmenlerinin dil bilgisi öğretimine yönelik görüşlerini belirlemek için 6 adet açık uçlu sorudan oluşan yazılı görüşme formu kullanılmıştır. Form, üç uzman görüşü doğrultusunda oluşturulmuştur. Görüşme formundaki sorular Türkçe branşından 14, İngilizce branşından 14 öğretmene sorulmuştur. Öğretmenlerin seçiminde kolay ulaşılabilirlik ve gönüllülük esas alınmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular aşağıda sunulmuştur:

1. Türkçe öğretiminde/ yabancı dil öğretiminde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
2. Sizce ilköğretimde dil bilgisi öğretimi yapılmalı mıdır?
3. Dil bilgisi öğretiminde sınıf seviyesine göre hangi konular işlenmelidir?
4. Türkçe dil bilgisi öğretimi ile yabancı dil öğretimi arasında ilişki var mıdır? Açıklayınız.

5. Ana dili kullanımındaki başarı ile yabancı dil kullanımındaki başarı arasında ilişki var mıdır? Açıklayınız.

6. Dil öğretimini daha iyi hale getirmek için neler yapabiliriz?

Araştırmada, katılımcılarla yüz yüze ya da elektronik ortam üzerinden görüşülmüştür. Bazı katılımcılar, görüşme formunu bizzat araştırmacıların yanında doldururken bazı katılımcılar ise formu doldurup sonradan araştırmacılara teslim etmiştir. Bütün görüşme formları, 2016-2017 eğitim öğretim yılı 2. dönem içerisinde toplanmıştır.

2.2. Verilerin Analizi

Veriler, içerik analiziyle yapılmıştır. Bu sebeple her bir öğretmenin sorulara verdiği cevaplar tabloya dökülmüştür. Öğretmenler branşlarına göre kodlanmıştır. Türkçe öğretmenleri sırayla TÖ1, TÖ2, TÖ3...; İngilizce öğretmenleri de İÖ1, İÖ2, İÖ3... biçiminde kodlanarak tablolarda sıralanmıştır. Her bir soru için tablo oluşturulup tabloda öğretmenlerin verdiği cevapların benzer ve farklı yönleri bulgular ve yorumlar kısmında dökümü yapılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Türkçe/İngilizce Öğretmenlerinin Dil Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlarla İlgili Bulgu ve Yorumlar

Türkçe öğretmenlerinin sorulara verdikleri yanıtların analizi sonucunda elde edilen bulgular aşağıda başlıklar halinde ele alınmıştır.

Tablo 1. Türkçe/İngilizce Öğretmenlerinin Dil Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bulgular ve Yorumlar

<i>Öğretmen</i>	<i>Öğretmenlerin Dil Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar</i>
<i>TÖ1</i>	<i>Afyonkarahisar ili bir geçiş bölgesi olarak kullanıldığı için öğrenciler sürekli öğretmen değiştirmektedir. Eğitim kesintiye uğramamalıdır.</i>
<i>TÖ2</i>	<i>Genelde çalışma ve ders kitabına bağlı sorunlar yaşanmaktadır. Öğrenciler yerel ağızla konuştukları için öğretilen sadece bilgi olarak kalmaktadır. Bir de dil bilgisi konu sıralamasının değişmesi gerekir.</i>
<i>TÖ3</i>	<i>Öğrencilerin genel olarak kitap okuma problemi var, bu sebeple dil bilgisi öğrenimi, okuduğunu anlama ve kendini ifade etmede zorluklar yaşamaktadır.</i>
<i>TÖ4</i>	<i>Dil becerileri konusunda öğrencilerin hazırbulmuşluklarını eksik görüyorum. Özellikle ailelerde konuşma ve dinleme eğitimleri verilmiyor.</i>
<i>TÖ5</i>	<i>Günlük yaşamımızda yabancı dillerden giren sözcüklerin çok kullanımı Türkçe öğretiminde sorunlar yaşıyor.</i>
<i>TÖ6</i>	<i>El yazısı kullanan öğrenciler yazılı anlatımda yavaş ve şekilci. Ne yazdıklarından ziyade nasıl</i>

	yazdıklarıyla ilgileniyorlar. Öğrencilerin çoğu sözlü anlatımda yetersiz ve dolayısıyla isteksiz. Öğretimimizdeki kuralların yoğunluğu öğrencileri uzaklaştırıyor. Dil bilgisi konularına yoğunlaşması öğrencilerde yaratıcılığı azaltıyor.
TÖ7	Çok fazla alandan sorumlu olmam (dinleme, okuma, yazma, konuşma becerisi, dil bilgisi öğretimi, halk edebiyatı, edebi bilgiler...) ve bunları bana tanınan kısa sürede vermek zorunda olmam gibi güçlükler yaşıyorum.
TÖ8	Okuma-yazma-dinleme-konuşma Türkçenin her alanında sıkıntı yaşıyorum. Okuma: Okuduğunu anlamıyor, seri okuyamıyorlar. Yazma becerisi okumadan da kötü. Şekil olarak kötü, her harf başka bir şekil. Okuduğunu ifade etme hiç yok.
TÖ9	Dört temel dil becerisi konusunda ciddi sıkıntılar yaşıyorum. 6 ya da 7. sınıfta hiçbir türde yazı yazmamış, hiç sınıf önünde konuşma etkinliği yapmamış birçok öğrencim var. Dil bilgisi konuları bir şekilde yerleşiyor (çalışma kağıtları, tekrar anlatım vb.ile) ama diğer becerilerde eksiklerimiz çok fazla.
TÖ10	Sınıf düzeylerinde dil bilgisi konu dağılımının eşitsizliği. Atatürk temasındaki metinlerdeki içerik tekrarı öğrencilerde duyarsızlık yaşıyor. Yöresel ağız kullanımı. Etkinlik sayılarının fazlalığı ve aynı amaca hizmeti.
TÖ11	Türkçe öğretiminde yaşadığım sorunların başında çocukların yöresel dil kullanmaları, standart Türkçe ile konuşmayı sağlamak bir hayli zaman alıyor. Diğer bir sorun ise kitap okuma konusunda mesafeli yaklaşımları. Öğrenciler Türkçe dersini dil bilgisi olarak algılıyor. Yapılan diğer etkinlikleri dersin kaynaması olarak algılıyorlar.
TÖ12	Türkçe öğretimine yönelik sistematik ve resmi olarak şu ana kadar herhangi bir öğretimde görev almadım.
TÖ13	Çocukların kitap okuma alışkanlığı olmadığı için kelime hazineleri oldukça düşük. Çocuklar ailede ve çevrede kullanılan kelimelerle sınırlı kalmaktadırlar. Çocuklar herhangi bir okuma yaparken karşılaştığı kelimeyi sözlükten araştırıyorlar.
TÖ14	Öğrencilerin okuma ve araştırma alışkanlığı yok denecek düzeyde. Bu sebeple hem hazırbulunuşlukları hem de anlatılanlar havada kalıyor. 4+4+4 sisteminin getirdiği küçük yaştaki çocuklarda soyut zeka da yeterince gelişmediği için sorun daha da büyüyor.
İÖ1	İngilizce öğretmeni olarak genelde öğrencilerin İngilizceye karşı ilgisizlikleriyle ilgili sorun yaşıyorum. Günlük hayatlarında kullanmadıkları için çok ilgili değil. Aynı zamanda Türkçe ile ilişkilendirmeye çalıştıkları için cümle kurmakta zorlanıyorlar genelde.
İÖ2	İngilizce öğretiminde öğrencilerin yabancı dille alakalı ön yargıları(olumsuz) problem olabiliyor.
İÖ3	Öğrenciler kendilerini ifade etme konusunda. Öğrendiklerini günlük hayatta kullanmamaları.

İÖ4	<i>İngilizce öğretiminde yaşama yakınlık ilkesi göz önüne alınmıyor. Örnek olarak kahvaltı konusunda Türkiye’de cornflakes, kruvasan, sütlü çay gibi yiyecekler yemezken 6.sınıf konusunda bunların yenildiği gösteriliyor ve öğrencilerin bu olay ilgisini çekmiyor. İkinci olarak pratik yapma konusu. Okul kitabı speaking(konuşma) için fırsat verici özellikle hazırlanmıyor. Üçüncü olarak Türkçe ve İngilizce dil bilgisi senkronize hazırlanmıyor. Aynı sınıf bazında aynı dil bilgisi konuları işlenmeli.</i>
İÖ5	<i>Öğrencilerin öğrenmiş oldukları kelime ve cümle kalıplarını günlük hayatta kullanamaması, öğrendiklerinin kalıcı olmamasına neden oluyor.</i>
İÖ6	<i>Sınıf mevcutlarının çok olması, her öğrenciye konuşma imkanı sağlamıyor. Yabancı dil öğretiminde mutlaka olması gereken dört beceri (konuşma, dinleme, okuma ve yazma) için müfredat yoğun olduğundan gereken önem ve zamanı tanıyamıyorum.</i>
İÖ7	<i>İngilizce zordur, anlamıyorum gibi negatif tutumlar. Ders saat ve süresinin yetersizliği. Ders kitaplarının yetersizliği ve sıkıcılığı. Kazanım sayısının fazlalığı. Pekiştirme için yeterli zamanın kalmaması. Kelime öğrenmede öğrencilerin sözlük kullanma alışkanlıklarının olmaması. Dili sadece kurallar bazında öğretme; konuşma, dinleme ve yazmanın eksik kalması.</i>
İÖ8	<i>İngilizce öğretiminde karşılaştığım en önemli sorun çocukların dili kullanma, pratik yapma imkânının olmaması. Öğrenciler sınıf ortamı dışında kendi sesini duyma ya da telaffuzu geliştirme imkânı bulamıyor. Bu nedenle gramer olarak yeterli olan pek çok çocuk konuşma becerisi yönünden çok zayıf.</i>
İÖ9	<i>Öğrencilerin sınav odaklı olması nedeni ile İngilizce dersine pek önem vermemeleri.</i>
İÖ10	<i>Türkçe dil bilgisi konularını bilmeyen İngilizcesini işlerken zorlanıyor (zıt anlam, eş anlam gibi.).</i>
İÖ11	<i>Öğrencilerin motivasyon eksikliği yabancı dil öğretiminde en büyük problem. Bunun dışında yeterli sürenin olmaması öğretimi yarım bırakmaktadır. CEFR’a göre kurların tam olarak belirlenmesi(seviye) ve buna göre yeterli sürede uygun düzeyde eğitim verilmektedir.</i>
İÖ12	<i>İngilizce öğretiminde konuşma ve dinleme etkinliklerinde sorunlar yaşıyorum.</i>
İÖ13	<i>Cümleleri İngilizceden Türkçeye çevirme sıkıntısı. Kelime ezberleme sıkıntısı. Karşıdakini anlayabilen fakat konuşamayan öğrenciler sıkıntısı.</i>
İÖ14	<i>İngilizce öğretiminde karşılaştığım en büyük sorun müfredatın ya da içeriğin öğrenci seviyesine ya da güncel yönelik olmamasıdır. Öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde bir içeriğin olmaması doğal olarak öğrenmeyi zorlaştırmaktadır. Bunun yanında öğrenci seviyesine ağır gelen grammar konuları da buna etki etmektedirler. Öğrenci hazırbulunuşluğunun düşük olması, çevresel faktörler ise diğer etkenlerdir.</i>

Dil öğretiminde karşılaştıkları sorunlara dair Türkçe öğretmenlerinden; TÖ1, Bakanlığın izlediği politika nedeniyle yaşadığı bölgenin geçiş noktasına dönüştüğünü, bu durumun da dil öğretiminde engel teşkil ettiğini belirtmiştir. TÖ2, dil öğretiminde yaşadığı sorunların kaynağında ders kitaplarını ve yerel ağız özelliklerinden kurtulamamayı görmektedir. Dil bilgisinin konu sıralaması da dil

öğretiminin bir başka sorunudur. TÖ3, okuma alışkanlığına bağlı olarak dil öğretiminde okuduğunu anlamama, kendini ifade edememe ve dil bilgisi öğrenememe sorunlarını yaşadığı; TÖ4, ailenin verdiği dinleme ve konuşma eğitiminin yetersizliği nedeniyle öğrencilerin hazırbulunuşluğunu yetersizliği; TÖ5, yabancı dillerden dilimize geçmiş kelimelerin çok fazla kullanılmasını dil öğretiminde sorun olduğu; TÖ6, dilin kurallarının yaratıcılık üzerinde engel teşkil ettiği; TÖ7, çok fazla alandan sorumlu olduğunu düşünmekte ve bu yüzden zaman yetersizliği; TÖ8, becerilerinin tamamında sorun yaşadığı; öğrencilerin okunaklı yazı yazamadıklarını; okuma ve anlama becerisinden yoksun oldukları; TÖ9, dil bilgisi konularının bir şekilde öğretildiğini; ancak diğer becerilerin öğretiminde sorun yaşadığı; bunun sebebi olarak da öğrencilerin önceki öğrenim hayatlarında becerileri uygulamamaları olarak görmektedir. TÖ10, dil bilgisi konularının sınıf düzeylerine dengeli dağıtılmamasını, etkinliklerin birbirini tekrar etmesini, yöresel ağız kullanımını ve Atatürk temasındaki metinlerin niteliksizlerini sorun olarak görür. TÖ11, becerilerin önemsenmemesini, yöresel dil kullanımını ve okumaya olan ilgisizliği sorun olarak değerlendirmektedir. TÖ12, aktif ve sistemli olarak öğretmenlik yapmadığını belirterek soruya cevap vermemiştir. TÖ13, okuma alışkanlığının kazanılmaması sonucu ortaya çıkan kelime hazinesinin yetersizliğini sorun olarak ortaya koymuştur. TÖ14, okuma ve araştırma becerisi anlamında öğrencilerin hazırbulunuşluluk düzeylerini, soyut düşünme anlamındaki yetersizliği sorun olarak görmektedir.

Dil öğretiminde karşılaştıkları sorunlara dair İngilizce öğretmenlerinden; İÖ1, günlük hayatta kullanılmamasından doğan ilgisizliği ve Türkçe ile ilişkilendirememe çabasını sorun olarak görür. İÖ2, yabancı dil öğrenmeye karşı olumsuz ön yargıyı sorun olarak değerlendirir. İÖ3, öğrencilerin kendilerini ifade etmekten kaçınmasını ve öğrenilenleri günlük hayatta kullanmamasını sorun olarak belirtir. İÖ4, ilk olarak İngilizce öğretimindeki yaşama yakınlık ilkesinin yok sayılmasını; ikinci olarak ders kitabının uygulama yapma fırsatı sunmamasını; son olarak da Türkçe dil bilgisi konuları ile İngilizce gramer konularının uyumsuzluğunu sorun olarak görür. İÖ5 için öğrenilen kelime ve cümlelerin günlük hayatta kullanılmaması sorun teşkil etmektedir. İÖ6, müfredat yoğunluğuna bağlı zaman problemini ve sınıf mevcutlarının kalabalıklığını sorun olarak görür. İÖ7, sorunları çok boyutlu değerlendirir: öğrencilerin negatif tutumları, zaman yetersizliği, ders kitaplarının niteliği, müfredatın yoğunluğu, sözlük kullanma alışkanlığı, kural yoğunluğunun becerilere etkisini dile getirmiştir. İÖ8, gramer kuralları öğrenilirken uygulama boyutunun ihmal edilmesini sorun olarak belirtir. İÖ9, dil öğrenimine ilgi duymamayı; İÖ10 ise Türkçe dil bilgisi kurallarını bilmemeyi sorun olarak gösterir. İÖ11, zaman yetersizliğinin, dil öğrenmeye olan isteksizliğin, öğretim yönteminin sorun olduğunu ortaya koyar. İÖ12, konuşma ve dinleme etkinliklerinde sorun yaşamaktadır. İÖ13, dil öğretiminde karşılaştığı sorunları; kelime öğretimi, uygulama yetersizliği ve çeviri olarak açıklar. İÖ14, müfredatın seviyeye ve yaşama uygun olmamasını, hazırbulunuşluluk düzeyinin yetersizliğini sorun olarak açıklamaktadır.

Türkçe ve İngilizce öğretmenlerinin dil öğretiminde karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri şu ortak noktada buluşmaktadır: Dil bilgisi kurallarının ağırlıklı olarak verilmesi, hem Türkçe hem de yabancı dil öğretiminde büyük sorunlar oluşturduğu görülmektedir. Bunun yanında Türkçe dil bilgisi konularının tam kavratılmaması nedeniyle İngilizce'nin öğretiminde de buna bağlı olarak çeşitli sorunlar oluşturduğu belirlenmiştir. Bu durum dil öğretiminin bütüncül bir anlayışla ele alınması ve öğrencilerin gelişim özelliklerinin de göz önüne alarak verilmesi gerektiği konusunda önemli ipuçları sunmaktadır. Dolayısıyla Türkçe dil bilgisi kurallarının tam kavratılmasından sonra yabancı dil öğretimine geçiş yapılmasının daha doğru olacağı görülmektedir.

Tablo 2. Türkçe/İngilizce Öğretmenlerinin Dil Bilgisi Kurallarının Öğretilmesinin Gerekliği Üzerine Bulgular ve Yorumlar

Öğretmen	Öğretmenlerin Dil Bilgisi Kurallarının Öğretilmesinin Gerekliği Üzerine Görüşleri
TÖ1	<i>Dil bilgisi kurallarının öğretilmesi tabii ki gereklidir; ancak öğretimi konusundaki stratejilerimiz tartışılmalı, daha etkili öğretim yolları bulunmalıdır.</i>
TÖ2	<i>Gerekli buluyorum. Her ne kadar soyut olarak kalsa da kullandığı dilin inceliklerini, anlamlarını, içeriğini bilmesi kullanımını daha da kolaylaştırır. Yapılan yanlışları daha net görmesine yardımcı olur.</i>
TÖ3	<i>Evet, gerekli buluyorum. Çünkü gerek ana dil gerekse yabancı dil öğrenilirken/öğretilirken sözcük yapısının bilinmesi gerektiğini düşünüyorum.</i>
TÖ4	<i>Gerekli bulmuyorum. Günlük hayatımızda dil bilgisi kurallarına göre konuşmuyoruz. Bütün dil bilgisi kuralları beynimizde kodlanmış durumda zaten. Bizim yaptığımız onların farkına varmalarını sağlamak oluyor. Dil bilgisi yerine kelime hazinesi artırımı konusuna ağırlık verilebilir.</i>
TÖ5	<i>Bir dilin kuralları dil bilgisinde bulunur. Bunun için dil bilgisi kurallarının öğretilmesi gereklidir. Kurallara uymak sorunları ortadan kaldırır. Kurallar olmazsa kargaşa kaçınılmazdır.</i>
TÖ6	<i>Öğretilmeli ancak bunun için öğrencilerin sınıf seviyesi göz önünde bulundurulmalı. Dil bilgisi öğretimi 8.sınıftan sonra başlatılabilir. Çünkü bu kuralların yoğun ve karmaşık oluşu öğrencileri dil etkinliklerinden soğutmaktadır.</i>
TÖ7	<i>Gerekli buluyorum elbette ama bunun planlamasının zamanlama açısından tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Dilin kurallarını öğrenmeyen birey o dili ne kadar iyi konuştuğunu düşünürse düşünsün bilinçsiz bir kullanım içinde olmaktan kendisini koruyamaz.</i>
TÖ8	<i>Dil eğitiminde dil bilgisi kuralları ortaokul son sınıfta verilebilir ya da bütün konular lisede verilebilir. Ortaokulda okuma-anlama, dinleme, yazma konuları ağırlıklı olması daha iyi olabilir.</i>
TÖ9	<i>Dil bilgisi kurallarını gereksiz görüyorum. İmla ve noktalama hariç tabii ki. Çünkü sıfatı, zamiri, zarfı bilmeyen cümle içerisinde gösteremeyen bireyler de bu sözcükleri kullanıyor. Kesinlikle diğer dil becerileri ön planda olmalı.</i>
TÖ10	<i>Evet, gereklidir. Çünkü dil bilgisi bir dilin biçim bilgisini, sözcük yapısını belirttiği için</i>

	<i>önemlidir. Türkçe gibi eklemeli bir dil için muhakkak lazımdır.</i>
TÖ11	<i>Yıllar sonra temel eğitimden geçmiş bir öğrenci cümlelerin öğeleri denilince sadece soruları hatırlamaktadır. Sorular olmadan cümlelerin öğelerini bulamamaktadır. Bu örnek bile dil eğitiminin yetersiz ve gereksiz olduğunu açıklamaktadır.</i>
TÖ12	<i>Günlük konuşma dili seviyesinde dil öğrenmesi gerekenler için gerekli bulmuyorum; fakat akademik seviyede dil öğrenmek isteyenler için daha ayrıntılı ve dilin inceliklerine hâkim bir biçimde dil bilgisi kurallarının da olduğu bir dil eğitimi gerekli buluyorum.</i>
TÖ13	<i>Bana göre dil eğitiminde dil bilgisi kurallarından önce kelimeler öğretilmeli. Çocuklar bu kelimelerle kendilerini ifade etmelidir. Daha sonraki aşamada dil kuralları öğretilmelidir.</i>
TÖ14	<i>Dil bilgisi kurallarının ileri seviyede öğretilmesi gerektiğini düşünüyorum. Okumayan, okuduğunu dinlediğini anlamayan, dinlemeyen bir neslin dil bilgisi kurallarını ilgiyle öğrenmesi beklenemez. Konuşulana anlamayan istenileni yapmayan öğrenciler cümlelerin ögesini kusursuz ayırsa ne fayda.</i>
İÖ1	<i>Kendi adıma gerekli bulmuyorum. Çünkü yabancı dilde bir film izlediğimde ya da onların konuşmalarını duyduğumda gramer yapısına çok dikkat etmediklerini görüyorum; ancak bizim ülkemizde özellikle sınavlar nedeniyle (TEOG vb.) gramer vermek zorunda olduğum için ben de gramer veriyorum.</i>
İÖ2	<i>Aslında dil eğitiminde konuşma daha ön planda olmalıdır diye düşünüyorum, kişinin kendini ifade edebilmesi açısından. Kişi kendini yazı dilinde de ifade edebileceğinden dil bilgisi kurallarının öğretilmesi gerekli olabilir.</i>
İÖ3	<i>Gerekli ama çok da önemli olmadığını düşünüyorum. Bence önemli olan karşıdaki kişinin söylenmek istenen şeyi anlamasıdır.</i>
İÖ4	<i>İngiliz için dil kurallarının ana dil dersindeki müfredatla aynı anda öğretilmesinden yanayım. Öğrenci sıfatları görmemişse İngilizcedeki sıfatları öğrenmesini bekleyemeyiz. Seviye olarak küçük sınıfların kuralları başta öğrenip liseden sonra sadece pratik yapıp speaking yapılmasını tercih ederdim. İlkokul ve ortaokulda kuralları tam öğrenen bir öğrenci zaten konuşmada sıkıntı yaşamamalı; fakat ülkemizde dil bilgisi kurallarının aşırı üzerinde durulduğu halde istenilen sonuca ulaşılamamıştır. Bu da ana dil ve yabancı dilin işbirliği içinde öğretilmemesinden kaynaklanıyor.</i>
İÖ5	<i>Dil bilgisi kuralları 7. Ve 8.sınıflarda öğretilmelidir. 5 ve 6.sınıflarda öğrencilerin</i>

	<i>kuralları kavraması çok zor.</i>
<i>İÖ6</i>	<i>Sadece dil bilgisi kurallarına odaklanarak öğretmeye çalışmak özellikle küçük yaş gruplarında verimsiz olmaktadır. Kalıplarla öğretmek daha etkili ve verimli olacaktır.</i>
<i>İÖ7</i>	<i>Kuralların öğretilmesi gereklidir; çünkü İngilizceye maruz kalma şansı çok az ya da hiç yoktur. Kuralları vermeden öğrenmek için tıpkı ana dilde olduğu gibi uzun süre ve çok yoğun dile maruzluk gereklidir. Ülkemizde böyle bir şansımız olmadığı için anlamayı ve öğrenmeyi kısa sürede gerçekleştirmek için kuralları vermek yöntemlerden biridir. Her ne kadar konuşmada ve dinlemede pek bir işe yaramamasına rağmen.</i>
<i>İÖ8</i>	<i>Dil eğitiminin speaking becerisi baz alınarak yapılması gerektiğinden dil bilgisi kurallarının sadece aydınlatıcı olma ya da pekiştirme amaçlı verilmesi görüşümdedir. Kuralları çok iyi bilmek onu çok iyi uygulayabildiği anlamına gelmiyor.</i>
<i>İÖ9</i>	<i>Gerekli buluyorum. Dil bütündür. Günlük konuşma dili öğretilir iken belli kısımlarda dil bilgisi kuralları da verilmelidir.</i>
<i>İÖ10</i>	<i>Dil bilgisi kuralları önemli bence. Kavratılarak öğretilmesi zor olur diye düşünüyorum; çünkü kendim öğretmen olarak bu dili dil bilgisi kurallarıyla öğrendim ve öyle öğretiyorum.</i>
<i>İÖ11</i>	<i>Yabancı dil öğretiminde bu durum ikiye ayrılmalıdır. 11 yaş öncesinde(soyut dönem) doğrudan vermek uygun değil; ancak yetişkinlerde direkt olarak verilir aynı zamanda karşılaştırmalar yapılmalıdır.</i>
<i>İÖ12</i>	<i>Ben gerekli bulmuyorum. Çünkü öğrenciler, dil bilgisi kurallarına odaklandıkları için konuşamıyorlar ya da yazamıyorlar.</i>
<i>İÖ13</i>	<i>Evet. Nasıl Türkçede her şeyin bir kuralı varsa İngilizcede de olmalı; fakat anlamayı zorlaştırmayan şeylere çok yoğunlaşılabilir. "Ahmet, drinking." gibi. İs ifadesi olmasa da anlam aynıdır.</i>
<i>İÖ14</i>	<i>Her zaman gerekli bulmuyorum. Sınav temelli bir eğitim sistemimiz olduğu için ve bu sınavlarda sadece çoktan seçmeli olduğu için grammar konularına ağırlık verilmekte ve bu da öğrencinin dil öğrenmesini zorlaştırmaktadır. Özellikle okuduğunu anlama ve konuşma becerileri tamamen geri planda kalmaktadır. Yüzeysel anlatıldığı takdirde ise yeterli öğrenme sağlanamamaktadır. Fazla kurallı İngilizce , öğrenciyi sıkıyor ve dili öğrenilmeyecek bir ders olarak görmeye başlıyor. Temel dil bilgisi dışında fazla derine inilmemelidir.</i>

Türkçe Öğretmenlerinin dil bilgisi kurallarının öğretilmesinin gerekliliğine dair görüşleri sorulduğunda TÖ1, TÖ2, TÖ3, TÖ5, TÖ6, TÖ7, TÖ8, TÖ10, İÖ3, İÖ4, İÖ5, İÖ7, İÖ8, İÖ9, İÖ10, İÖ13 öğretmenleri dilin kurallarının temelinde dil bilgisini görür ve ikinci bir dil öğrenimindeki etkisini de düşünerek dil bilgisi öğretimini gerekli bulur. Gerekli bulurken de öğretim yönteminin ve sınıf seviyelerine göre konu dağılımının gözden geçirilmesi gerektiğini hatırlatır. TÖ4, TÖ9, TÖ11, TÖ12, TÖ13, TÖ14, İÖ1, İÖ2, İÖ6, İÖ11, İÖ12, İÖ14 ise dil bilgisi öğretiminden önce okuma anlama becerisinin ve diğer becerilerin geliştirilmesi gerektiğini ifade ederek dil bilgisi öğretiminin ötelenebileceğini belirtir.

Türkçe ve İngilizce öğretmenlerinin dil bilgisi kurallarının öğretilmesine ilişkin görüşleri, dil bilgisi konularının kurallarla verilmemesi gerektiği yönünde buldukları görülmektedir. Dil bilgisi öğretiminde kural vermek yerine öğrencilerin seviyelerine uygun etkinliklerle dilin kazandırılması gerekmektedir. Dolayısıyla dilin kazandırılması, ancak dilin günlük yaşamda karşılık bulması ve işlevsel hale getirilmesiyle mümkün olabilmekte; kural vermek yerine uygulamaların ağırlık kazandığı dil öğretim anlayışları benimsenmelidir.

Tablo 3. Türkçe/İngilizce Öğretmenlerin Dil bilgisi Konularının Hangi Sınıf Seviyesinde Verileceğine Dair Bulgular ve Yorumlar

Öğretmen	Öğretmenin Dil bilgisi Konularının Hangi Sınıf Seviyesinde Verileceğine Dair Görüşleri
TÖ1	<i>Sınıf seviyeleri uygundur ancak veriliş yöntemleri ve ayrılan süre(verilmesi için) tartışılmalıdır.</i>
TÖ2	<i>Şuan 5.sınıf düzeyinde verilen tamlamalar ve ses olayları 6.sınıfta verilmelidir. 7.sınıf düzeyinde verilen fiilde zaman da 6.sınıfta verilebilir. Zaman eklerinin çekim ekleri olduğu konusunda sıkıntı yaşanmamış olur. Ayrıca 6.sınıf için de konulara ayrılan süre yetersizdir.</i>
TÖ3	<i>5.sınıflardaki dil bilgisi konuları gereğinden fazla ve öğrencilerin anlama seviyelerinin üzerinde. Ayrıca 7.sınıf dil bilgisi konularının bazılarının 8.sınıftaki konularla ilişkili olduğu için 8.sınıfta verilmesi gerektiğini düşünmekteyim.</i>
TÖ4	<i>6.sınıflarda dil bilgisi konularında fazlasıyla ağırlık var. Öncelikle bunun dağıtılması gerekiyor. Sıfatlar 7.sınıfa aktarılabilir.</i>
TÖ5	<i>5.sınıflar: Ses bilgisi, ünlü seslerin özellikleri, ünsüz seslerin özellikleri. 6.sınıflar: Sözcüğün yapısı, kök, yapım eki, çekim eki, adlar, ad tamlamaları, sıfatlar, sıfat tamlamaları. 7.sınıflar: Sözcük türleri, cümlenin öğeleri.</i>
TÖ6	<i>En temel dil bilgisi konuları 8.sınıftan itibaren başlayabilir(İsim,sıfat ve zamir gibi). Edatlar, bağlaçlar ve ünlemler Lise 1; fiil, ek fiil ve fiilimsi Lise 2; öğeler, anlatım bozuklukları, cümle türleri ve diğer edebiyat bilgileri sırasıyla üst sınıflara yayılabilir.</i>

TÖ7	<i>Noktadan başlanarak diğer noktalama işaretleri sınıflara dağıtılabilir.</i>
TÖ8	<i>5. ve 6.sınıfa kadar anlam bilgisi konuları verilmeli, dil bilgisi konularına bu sınıftan önce geçilmemelidir. Fiilimsiler ve fiil çatıları konuları zarflardan ve cümle öğelerinden önce verilmelidir.</i>
TÖ9	<i>Sekizinci sınıfta verilirse daha iyi olabilir. Soyut kavramlar olan konular öğrenciler tarafından daha iyi kavranabilir.</i>
TÖ10	<i>Dil bilgisi konularında özellikle 7.sınıf çok yoğun fiillerle ilgili konuların bir kısmı 8.sınıfa bırakılabilir. Çünkü 8.sınıfta dil bilgisi konuları çok az. 5.sınıfta dil bilgisi konusu olmamalı, ilk dört yazım ve imlaya önem verilmeli,5.sınıfta da bunların devamına gidilebilir.</i>
TÖ11	<i>6.sınıf konuları içerisinde yer alan tamlamalar,7.sınıf konusu olarak verilebilir. 6.sınıf konusu olan isim, fiil konuları 5.sınıfta daha kapsamlı olarak verilebilir.</i>
TÖ12	<i>6.sınıfta ekler, 7.sınıfta fiiller, 8.sınıfta cümle ve cümle çeşitleri. Bence 8.sınıftan sonra dil bilgisi konuları işlenmelidir.</i>
TÖ13	<i>Ortaöğretim seviyesi dil bilgisi konularının verilmesi açısından ideal seviyedir.</i>
TÖ14	<i>Bana göre cümlenin öğelerinden özne ve yüklem daha erken verilebilir. Bunun dışında 5. ve 6. sınıftan dil bilgisi konularından ziyade kelime anlamları üzerinde durulmalıdır.</i>
İÖ1	<i>Mevcut sistemde her dört yıllık basamakta kurallar tekrar tekrar öğretiliyor. Bunun yerine 1-12 arasına uygun biçimde dil bilgisi kuralları dağıtılabilir. Örneğin kelimenin ek-kök bilgisi 6.sınıf seviyesinde veriliyor; fakat öğrenci bunu anlamıyor. 8.sınıf ve üstünde anlatıldığında daha verimli olur.</i>
İÖ2	<i>Bence İngilizcede zamanlar kesinlikle 7.sınıftan itibaren başlamalı; çünkü 5. ve 6. sınıfta algılayamıyorlar sebebi de ana dilde bile o konuyu görmemiş olmalarıdır.</i>
İÖ3	<i>Yabancı dil eğitiminde dil bilgisi konuları 5.sınıf seviyesinde verilmeye başlanıyor. Uygun olduğunu düşünüyorum. Daha küçük sınıflarda dinleme ve konuşma üzerine etkinlikler ağır basıyor.</i>
İÖ4	<i>7.sınıf.</i>
İÖ4	<i>Türkçe ve İngilizce dil bilgisi konuları müfredat daha hazırlanmadan uzmanlar tarafından işbirliği (İngilizce ve Türkçe kitabı müfredatı) içerisinde çalışılmalıdır. Örnek olarak 5.sınıfta azlık-çokluk zarfları İngilizce müfredatında varken öğrenciler Türkçe dersinde zarfı daha öğrenmediklerini söylüyor. Bu sebeple sınıf seviyesinden öte öğretilmeye çalışılan yabancı dil ile öğrencinin ana dilindeki kuralları senkronize halinde öğretilmelidir.</i>

İÖ5	5.sınıfta: Can/can't, should, must. 6.sınıfta: Can/can't, should, must. 7.sınıfta: Simple present tense, simple past tense, present cont. tense. 8.sınıfta: Simple present tense, simple past tense, present cont. tense.
İÖ6	İngilizce dil bilgisi konuları en erken 6.sınıfta öğretilmeye başlanmalıdır.
İÖ7	Geniş zaman 5.sınıf için kesinlikle soyut ve gereksiz. En azından kural olarak verilmemeli, sadece bazı kalıp cümleler kullanılmalı.
İÖ8	Dil bilgisi konuları eş zamanlı verilmeli. Örneğin 5.sınıfta İngilizce dersinde sıfat, isim ve fiiller veriliyor. Türkçe dersinde de verilmeli. 6.sınıfta geçmiş zaman ve zaman zarfları konusu da aynı şekilde ana dilde öğretilmiş olmalı.
İÖ9	Karmaşık olan yapılar ortaokul ve lisede verilmelidir; fakat cümlelerin öğelerini örneğin ilkokulda bilmesi gerektiğini düşünüyorum.
İÖ10	Müfredatta dil bilgisi konuları sınıf seviyesine göre çok güzel dağıtılmış. Sorun biz dili ilkokul ikiden beri öğretiyoruz, hep her yıl hemen hemen tekrar ediyoruz. Lise birde baştan alıyoruz ama kalıcı olmuyor.
İÖ11	3, 4 ve 5. sınıflarda dil bilgisi konuları yoğun verilmemeli; aksine kelime yoğunluklu dil eğitimi verilmeli. Aynı zamanda 6. ve 7. sınıflarda sezdirme yoluyla dil bilgisi verilmeli. Sonrası için Türkçe dil bilgisine paralel içerikte ve CEFR'a göre dil bilgisi verilmeli.
İÖ12	Zamanlar ve kipler sınıf seviyesinde verilebilir.
İÖ13	Türkçe yıllık ünite planıyla paralel verilmelidir. Türkçede bir kuralı bilmeyen öğrenci İngilizcede de anlamada sıkıntı çekmektedir.
İÖ14	Özellikle her eğitim kademesinde ders veren bir öğretmen olarak, ilkokul seviyesinde herhangi bir grammar kuralına yer verilmeden konuşma ve okuduğunu anlama becerilerine yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ortaokul seviyesinde ağır olmadan zamanlar, yardımcı fiiller temel cümle yapılarını kavramaları açısından derslerde anlatılabilir.

Türkçe öğretmenlerin konu ve sınıf seviyesi dağılımına bakıldığında belirgin bir konu seviye bağlantısı oluşturmak güçtür; ancak TÖ1 dışında bütün öğretmenler mevcut konu ve sınıf seviyesini eleştirmiştir. TÖ1 ise konu sınıf seviyesi dağılımını yerinde bulurken yöntemi sorgulamıştır. Diğer Türkçe öğretmenleri ise dil bilgisi konularının soyut olması nedeniyle programdaki mevcut sınıf

seviyelerinden öteleyerek bir üst sınıf seviyelerine kaydırmıştır. TÖ12 ise dil bilgisi öğretimini ortaöğretime bırakmayı tercih etmiştir.

İngilizce öğretmenlerinin görüşlerinde ise ön plana çıkan görüş Türkçe ve İngilizce müfredatlarının paralellik arz etmesi gerektiği olmuştur. İÖ1, İÖ4, İÖ8, İÖ11, İÖ13 ana dilindeki kuralların yabancı dildeki dil bilgisi kurallarının öğretimini desteklediğini düşünmektedir.

Türkçe ve İngilizce öğretmenlerin dil bilgisi konularının hangi sınıf seviyesinde verilmesi gerektiğine dair görüşlerine bakıldığında Türkçe ve İngilizce'de bazı konularının erken verildiği, bu konuların kavratılmasında sorun yaşandığına dikkat çekmişlerdir. Bu durum verilen konuların öğrencilerin psikolojik ve zihinsel gelişimlerine göre düzenlenmesi; bunun yanında ana dili ile yabancı dilde verilen konuların paralellik göstermesi gerektiği ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda konuların somuttan soyuta doğru öğretilmesi son derece önem arz etmektedir.

Tablo 4. Türkçe/İngilizce Öğretmenlerinin Türkçe Dil Bilgisi Kurallarının Öğretimi ve Yabancı Dil Eğitimi Arasındaki İlişki ile İlgili Görüşleri Üzerine Bulgular ve Yorumlar

	Türkçe Dil Bilgisi Kurallarının Öğretimi ve Yabancı Dil Eğitimi Arasındaki İlişki Üzerine Öğretmen Görüşleri
TÖ1	-
TÖ2	<i>Tabi ki vardır. Sonuçta İngilizce veya başka bir dilin dil bilgisi kuralını öğrenmesi için kendi dilinin dil bilgisi kurallarını bilmesi gerekir. Bu iki dilin konuları eş zamanlı gitmelidir.</i>
TÖ3	<i>Evet, var çünkü dil bilgisinin ne olduğunu ne işe yaradığını anlayan bir öğrenci yabancı dil öğrenirken zorluk yaşamaz. Dil bilgisi kurallarını işlevine uygun olarak öğrenmiş olur.</i>
TÖ4	<i>Her iki dilde de kurallar olduğuna göre bunları birbirleriyle ilişkilendirmek öğrenme açısından olumlu etki yapabilir.</i>
TÖ5	<i>Türkçe dil bilgisi kurallarının öğretimi ile yabancı dil eğitimi arasında mutlaka ilişki vardır. Çünkü dillerin kuralları dil bilgisinde belirtilir. Dolayısıyla öğrenirken dillerin kurallarını da karşılaştırarak farklı dillerin özellikleri de öğrenileceğinden bu öğretim kalıcı olur.</i>
TÖ6	<i>Bence yok. Çünkü dil bilgisi kurallarını henüz bilmeyen bir çocuk bile yabancı dili sadece dinleyerek öğrenebilmektedir.</i>
TÖ7	<i>Aynı dil ailesine mensup olmadığımızdan benzer yöntemlerin kullanılması çoğu zaman dil öğretimini güçleştirmektedir.</i>
TÖ8	<i>Hayır, yok. İngilizce öğretmeni arkadaşlar fiil konusunu 6.sınıfta anlatıyor. Biz</i>

	<i>7.sınıfta anlatıyoruz.</i>
<i>TÖ9</i>	<i>Yabancı bir dilin öğretimiyle Türkçe dil bilgisinin doğrudan ilişkisi vardır; çünkü yabancı bir dilin öğretiminde de ağırlığı dil bilgisi konularının öğretimine veriyoruz(Bence bu yanlış. İster ana dili olsun ister yabancı bir dil olsun dil eğitiminde konuşma, yazma, dinleme ve okuma ön planda olmalıdır.). Örneğin 6.sınıf Türkçe öğretim programında fiil kipleri olmamasına rağmen 6.sınıf İngilizce öğretim programında “tenses” konusu yer alıyor. Çocuk kendi dilinde zamanları öğrenmeden yabancı dilde öğrenmeye çalışıyor. Bu nedenle yakın bir ilişki vardır diyebiliriz.</i>
<i>TÖ10</i>	<i>Evet, vardır; çünkü İngilizceyi öğretirken Türkçe konular önce hatırlatılmakta. Bilinenden bilinmeyene gidildiğinden ilişkilidir. Ayrıca cümle kuruluşlarını anlatmak için(cümlenin öğeleri) diller arasındaki benzerlikleri veya farklılıkları göstermek için yine iki dil arasında ilişki kurmakta Türkçesi önce anlatılmaktadır. Söz konusu fiiller, zamirler vb. her konu için önce Türkçesi sonra İngilizcesi öğretilmektedir.</i>
<i>TÖ11</i>	<i>Bizler yabancı dili de gramer konularından müteşekkir gördüğümüz için başarılı olamıyoruz.</i>
<i>TÖ12</i>	<i>Ana diline tam anlamıyla hâkim olan bir birey yabancı dili de daha kolay öğrenir. Dil bilgisi de bu konunun tam merkezinde olmasa bile yabancı dil öğreniminde önemli bir etkiye sahiptir.</i>
<i>TÖ13</i>	<i>Mutlaka vardır. Dil bilgisi kuralları öğretilirken iki dil birbiriyle karşılaştırılarak verilirse daha iyi olur.</i>
<i>TÖ14</i>	<i>Her dilin kendine göre kuralları vardır. Diller arasında ortak noktalar olduğu gibi farklı noktalar da vardır. Ortak noktalar yabancı dil eğitimi sırasında kolaylık sağlar; fakat Türkçe İngilizce ders müfredatları ortak olmadığı için bu kolaylıktan yararlanılamıyor.</i>
<i>İÖ1</i>	<i>Evet, var. Özelliklerde küçük sınıflarda dil bilgisi kurallarını öğretirken bu ilişkiden faydalanmak zorunda kalıyorum anlayabilmeleri için. Mesela sıfat anlatırken önce Türkçesini bilip bilmediklerine bakmak için Türkçeden giriş yapıyorum.</i>
<i>İÖ2</i>	<i>Olabilir. Yeni bir konuya geçerken en azından öğrencilerin o konuyla(dil bilgisi) alakalı fikri oluyor</i>
<i>İÖ3</i>	<i>Çok büyük bir ilişki var. Özellikle dil bilgisi terimlerini ve kullanımını öğrencinin kendi dilinde çok iyi bilmesi gerekir.</i>
<i>İÖ4</i>	<i>Şüphesiz bir ilişki vardır. Şöyle ki bir yabancı dil öğretilirken öğrenci en başta kendi ana dili kurallarının bilmeli. Ana dilindeki dil bilgisi kurallarını bilmeyen öğrenci,</i>

	<i>başka bir ana dili öğrenirken kendi ana dil kuralından çıkarım yapamazsa anlam karmaşası yaşayacaktır. Devrik cümleyi bilmeyen bir öğrencim İngilizce fiilimsi cümlesini anlayamadın çünkü daha kendi ana dilinde görmemişti. Sonuç olarak bir dil için benzetmelerden, kodlamalardan çıkarımlardan yararlanmak için önce ana dilini öğrenmesi lazım.</i>
<i>İÖ5</i>	<i>Var, örneğin 5.sınıfta İngilizce dersinde öğrenciye fiil kavramını anlatmaya çalışıyoruz. Türkçe dersinde ise fiil kavramı daha ileriki sınıflarda bu yüzden öğrenci kavramakta sorun yaşıyor.</i>
<i>İÖ6</i>	<i>Her dilde ortak olan öğeler ve kurallar ilişkilendirilerek yeni öğrenilen dilin öğrenilmesini kolaylaştırabilir.</i>
<i>İÖ7</i>	<i>Eğer kural öğretimi odaklı bir ders yöntemi kullanılıyorsa kesinlikle gereklidir. Çünkü özne-fiil vb. kelimeleri özne-yüklem ilişkisini bile açıklamak gerekmektedir. Ders esnasında özellikle fiilin ne olduğu cümlelerin sonunda mı başında mı kullanılması gerektiği yalın mı ek olarak mı kullanılması gerektiği konularında Türkçe bilgisine çok ihtiyacımız olmaktadır.</i>
<i>İÖ8</i>	<i>Kesinlikle var. Çocuk kendi dilinde bilmediği bir dil bilgisi yapısını hedef dilde yapabilmekte zorlanıyor. Örneğin fiilin ne olduğunu bilmeyen öğrenci 5.sınıfta simple present tense(geniş zaman) öğretirken fiili ve kurallarını öğrenmekte ve anlamakta güçlük çekiyor. Eş zamanlı olmalı.</i>
<i>İÖ9</i>	<i>Vardır. Özellikle yetişkinler iki dil arasında aktarım yapabilir.</i>
<i>İÖ10</i>	<i>Tabi ki ilişki vardır. Özne, yüklem, fiil bilgisi, zamanlar, sıfat, fiilimsi zarflar... Türkçede sıfat kullanımını bilen yabancı dilde zorlanmaz mesela.</i>
<i>İÖ11</i>	<i>Var. Dilin evrenselliği ilkesiyle de bağdaşıklık kurarak yeni öğrenilen dilin gramer konuları anlamlandırılabilir.</i>
<i>İÖ12</i>	<i>Evet var. Çünkü bir dil bilgisi kuralının Türkçe karşılığını bilmeyen bir çocuk İngilizcesini de anlamakta güçlük çekiyor. Biz de İngilizce öğretmenleri olarak önce Türkçesini açıklayıp sonra İngilizcesini anlatmak zorunda kalıyoruz. Örneğin: zamanlar, sıfatlar, zarflar vb.</i>
<i>İÖ13</i>	<i>Tabiki, belki alt seviyelerde verilebilir. Önce speaking, listening verilse dahi sonralarda gramer verilmelidir.</i>
<i>İÖ14</i>	<i>Aslında var. Türkçe dersinde sıfatın görevini bilmeyen bir öğrenci İngilizce dersinde de bunu kavramakta zorlanmaktadır. Ya da yardımcı fiilin görevini anlamayan bir öğrenci İngilizce dersinde bu kavramı bir türlü kavrayamıyor. İkisi de bir dildir ve</i>

	<i>öğretimi birbirine çok benzemektedir. Tek avantaj Türkçe'nin ana dil olmasıdır.</i>
--	--

İngilizce öğretmenlerinin Türkçe dil bilgisi kurallarının öğretimi ve yabancı dil eğitimi arasındaki ilişki ile ilgili görüşlerine bakıldığında tüm öğretmenler Türkçe dil bilgisi kurallarının öğretimi ve yabancı dil eğitimi arasındaki ilişki olduğunu düşünmektedir. Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini incelendiğinde TÖ1'in görüş belirtmediği görülmektedir. TÖ6, TÖ7, TÖ8 dışındaki öğretmenlerin tamamı Türkçe dil bilgisi kurallarının öğretimi ve yabancı dil eğitimi arasındaki ilişki olduğunu düşünmektedir. TÖ6, TÖ7 iki dil arasındaki ilişkiye dair olumsuz görüş belirtmiş; TÖ8 ise her iki dilin müfredatında konuların farklı sınıf seviyelerinde verildiğini ifade ederek ilişkiyi reddetmiştir.

Türkçe ve İngilizce öğretmenlerinin Türkçe dil bilgisi kurallarının öğretimi ve yabancı dil eğitimi arasındaki ilişki ile ilgili görüşleri dördüncü soruda da kısmen dile getirildiği gibi öğretimde öncelik-sonralık konusunda birleştiği görülmektedir; çünkü dil öğretiminde başarı sağlanmasının temelinde ana dilinin diğer dillere göre iyi öğretildikten sonra istenilen hedeflere ulaşıldığı bilinmektedir. Dolayısıyla diller arasında benzerlik ve farklılıklardan yararlanılarak öğretimin yapılması ikinci dilin daha kolay ve hızlı bir şekilde kazandırılması sağlanmış olacaktır.

Tablo 5. Türkçe/İngilizce Öğretmenlerinin Ana Dili Kullanmadaki Başarı ile Yabancı Dil Başarısı arasındaki İlişkiye Dair Görüşleri Üzerine Bulgular ve Yorumlar

Öğretmen	Ana Dili Kullanmadaki Başarı ile Yabancı Dil Başarısı Arasındaki İlişkiye Dair Görüşler
TÖ1	<i>Gösterir. Neticede başarılı bir öğrenci iki dile ait bilgileri bir havuza toplayıp bunları içselleştirebilir.</i>
TÖ2	<i>Gösterir, bir üst maddede açıkladığım nedenden.</i>
TÖ3	<i>Evet, gösterir; çünkü ana dilinin kurallarını iyi bilen bir öğrenci yabancı dilde de aynı oranda başarılı olur.</i>
TÖ4	<i>Bu konuda fikrim yok.</i>
TÖ5	<i>Ana dilini iyi öğrenen biri yabancı dilleri de iyi öğrenir. Ana dilini iyi öğrenen biri diğer dilleri de merak edip onları öğrenmek isteyecektir. Artık günümüzde birden fazla dil kullanmak neredeyse şarttır.</i>
TÖ6	<i>Gösterir diye düşünüyorum. Sözel, dilsel zekası yüksek biri tüm dillerde aynı başarıyı gösterecektir.</i>
TÖ7	<i>Gösterir; çünkü yabancı dillerin kurallarını daha çabuk kavrar.</i>

TÖ8	-
TÖ9	<i>Ana dilinde başarılı olan biri kendi dilindeki kadar olmasa da yabancı bir dilde de başarı gösterecektir. Çünkü kişi yanlış da olsa eksik de olsa ana dilini edinmeden başka bir dili edinemez.</i>
TÖ10	<i>Evet, dil bir beceridir. Türkçeyi iyi bilen biri dil kurallarını anlamış demektir. Diğer dili de öğrenmesi hızlanmaktadır.</i>
TÖ11	<i>Dil öğretiminin evrensel olduğunu düşünmekteyim. Bu sebeple başarılı olunacağını düşünmekteyim. Ana dili öğretiminde yaşanan sıkıntılarda evrenseldir.</i>
TÖ12	<i>Bundan önceki soruda da belirttiğim gibi kendi diline hâkim olan, dilinin inceliklerini bilen birey yabancı dilde de kendini aynı yetkinlikte ifade etmek ister. Bu da yabancı dili daha iyi öğrenmesini sağlar.</i>
TÖ13	<i>Başarılı olabilir; çünkü dil ile ilgili olan kavrama, anlama yeteneği gelişmiştir. Bu da diğer dilleri öğrenmesinde ona yardımcı olacaktır.</i>
TÖ14	<i>Dil ailelerinde ortaklık varsa başarılı olması daha yüksek bir ihtimaldir; fakat farklı dil aileleri farklı kurallar demek olduğu için başarı oranı düşer. Yani çocuk Türkçe düşünüp İngilizce cümle kurmada zorlanır, hatalar yapar.</i>
İÖ1	<i>Evet genelde bir dilde başarılı olan diğerinde de başarılı olur; çünkü sözel-dilsel zekaya sahiptir.</i>
İÖ2	<i>Bu genellenemez; çünkü yabancı dilde başarı daha çok o dili kullanmayla alakalıdır. Kişi ne kadar çok yabancı dili/hedef dili kullanırsa o kadar çok başarılı olur, dile hakim olabilir.</i>
İÖ3	<i>Başarılı olur. Bir dilin kurallarına ve kullanımına hakim olan bir kişi diğer dilleri de kolaylıkla öğrenir.</i>
İÖ4	<i>Kesinlikle başarılı olur. Türkiye’de daha önce yapılan araştırmalarda bunu göstermektedir. Lisede yabancı dil sınıfında okudum ve yabancı dil sınıfındaki herkesin Türkçe dersinde de başarılı olduğunu gözlemledim. Türkçe dil bilgisinde başarısız olan arkadaşların İngilizce öğrenmekte de zorluk yaşayıp bölüm değiştirdiğine şahit oldum.</i>
İÖ5	<i>Kesinlikle aynı başarıyı gösterir. Yabancı dilde öğrendiği kuralların ya da yapıların tam yerine oturması için ana dilde bildiği kurallara ihtiyacı olduğu için kesinlikle aynı başarıyı gösterir.</i>

İÖ6	<i>Herhangi bir dil öğrenmede ve kullanmada yetenekli ve istekli olan birisi farklı dilleri öğrenme konusunda da başarılı olacaktır.</i>
İÖ7	<i>Gösterme ihtimali yüksektir. Sonuçta sözel zekaya sahip olduğu anlamına gelir ve doğru eğitimi aldığı anda bütün dilleri öğrenebilir. Sonuçta dil gelişimi/ öğrenimi bilişsel zekayla doğru orantılıdır.</i>
İÖ8	<i>Ana dili kullanmada yeterli olan kişilerin yabancı dil başarısının yüksek olduğu çok net gözlenebilir bir durum. Ana dile hakim olan öğrenciler hedef dili anlamayı, kurallarını yerine getirmeyi, muhakeme yapmayı daha kolay başarıyor. Çünkü her ikisi de dil eğitimi.</i>
İÖ9	<i>Çok fazla ilişkili olmasa da arasında bir bağ olduğunu düşünüyorum. Kendi dilinde cümle kurmayı başarabilen bir kişi bunu yabancı dilde de daha iyi yapabilir.</i>
İÖ10	<i>Yabancı dil öğrenimi istek ve yetenek işidir. Ana dilde başarılı olmakta önemlidir. Ana dilinde kurallarını bilen, okumayı ve yorum yapmayı seven bir kişi yabancı dili de kolayca öğrenir.</i>
İÖ11	<i>Gösterir. Dil hakimiyetinin ana dilde üst düzeyde olması, dilin yapı ve özelliklerinin kavranması aynı şekilde yabancı dil öğretimine transfer edilir ve dil becerisi gelişir.</i>
İÖ12	<i>Kesinlikle katılıyorum. Özellikle Türkçe dil bilgisi kuralları ve okuma anlamada iyi olan çocuk İngilizceyi de öğrenmede, kelime ezberlemede ve 5N 1K sorularını cevaplama da zorluk çekmiyor.</i>
İÖ13	<i>Evet, paralel gittiğini düşünüyorum. Öğrencilerime de kendi dilinizi iyi öğrenin. Sonrasında başka diller öğrenmek çok kolay oluyor diyorum.</i>
İÖ14	<i>Özellikle grammar ağırlıklı olan İngilizce eğitimi açısından evet. Türkçeyi iyi kullanan biri yabancı dilde başarılı olabilir. Okuduğunu anlama becerisi Türkçe dersinde gelişmiş olan bir öğrenci aynı başarıyı genel olarak İngilizce için de göstermektedir.</i>

Öğretmenlerin ana dili kullanmadaki başarı ile yabancı dil başarısı arasındaki ilişkiye dair görüşlerine bakıldığında TÖ4 ve TÖ8 görüş bildirmezken diğer Türkçe öğretmenleri ana dili kullanmadaki başarı ile yabancı dil başarısı arasında ilişki olduğunu düşünmektedir. İÖ2 dışındaki İngilizce öğretmenlerinin tamamı da ana dili kullanmadaki başarı ile yabancı dil başarısı arasında ilişki olduğunu düşünmektedir. İÖ2, yabancı dilin iyi öğrenilebilmesi için sıkça kullanılması gerektiğini belirtir.

Türkçe ve İngilizce öğretmenleri öğrencilerin ana dili kullanmadaki başarısı ile yabancı dili kullanmadaki başarısı arasında doğrusal bir ilişki olduğunu vurgulamışlardır. Bunun yanında temel dil becerileri arasında ilişki kurularak öğretimin gerçekleştirilmesi dil öğretiminin başarıya ulaşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 6. Türkçe/İngilizce Öğretmenlerinin Dil Öğretimini Daha İyi Hale Getirmek İçin Sundukları Çözüm Önerileri Üzerine Bulgular ve Yorumlar

Öğretmen	Dil Öğretimini Daha İyi Hale Getirmek İçin Sundukları Çözüm Önerileri
TÖ1	<i>Öğrencileri daha aktif hale getirmeli. Günlük hayatta öğrendiği bilgileri uygulama alanları yaratmalarına imkân verilmelidir.</i>
TÖ2	<i>Öğrencilerin öğrendiklerini soyutluktan çıkarması için çalışma kitaplarındaki etkinliklerin daha özenli hazırlanması gerekir. Öğrendiklerini kullanabileceği alanlar yaratmaya yardımcı olunması gerekir.</i>
TÖ3	<i>Türkçe öğretiminde metin konuları oldukça uzun ve dil bilgisi konuları buna tam ters durumda. Bence hem metinler hem de dil bilgisi konuları aynı oranda olursa Türkçe eğitimi daha iyi hale gelebilir.</i>
TÖ4	<i>Öğretimi aileden başlatmak daha iyi sonuçlar almamızı sağlar. Katı dil bilgisi kurallarıyla öğrencileri dilimizden soğutmak yerine dilimizin güzelliklerini ortaya koyan eserlerden faydalanarak onların dilimizi sevmesini sağlayabiliriz.</i>
TÖ5	<i>Geliştirmek için okul öncesi eğitimden başlayarak eğitimin her kademesinde aşamalı bir biçimde öğretilmesi bizi amaca ulaştırabilir. Yabancı dil öğretiminin yöntem ve teknikleri uzmanlar tarafından belirlenip yaş gruplarına uygulanmalıdır.</i>
TÖ6	<i>Öncelikle çocuklara dili sevdirmeliyiz. Böylece daha istekli olacaklardır. Eleştirel düşünme ve yaratıcılığa yönlendirecek etkinlikler yapmalıyız. Kuralların çok olduğu yerde özgür düşünce sınırlanacaktır. Bu nedenle dil bilgisi öğretimini sınırlandırmalı ve yıllara aşamalı şekilde yaymalıyız. Doğru modeller için kitap okumalı ve okutmalıyız. Edebiyat bilgisi ve sevgisi vermeli, üretkenliklerini artırmalıyız.</i>
TÖ7	<i>Materyal desteği artırılmalı ve uygulamalar için daha çok imkân ve zaman tanınmalı.</i>
TÖ8	<i>Not kaygısı olmayan bir Türkçe dersi olsa. Öğrencilerle farklı hikayeler okusak. Masallar, fabllar, yazsak çevresinde gördüklerini betimleyebilse yani derste Türkçeyi sevse. Okumayı, yazmayı, kendini ifade edebilmeyi öğrense. Bu öğrenimler için tabi ki 20 kişilik sınıflar olsa güzel olurdu.</i>
TÖ9	-

TÖ10	<i>Okumaktan keyif alan bir nesil yetiştirerek dil kurallarını sınıf geçme mecburiyetinin dışında içselleştirerek medyanın üzerine düşen görevi hassasiyetle yapmasıyla Türkçeyi doğru kullanımının gerekliliğini öğrencilere fark ettirerek ders içeriklerinin(kazanımlara) azaltılarak mevcut konuları dramatize ederek, yaparak yaşayarak öğretilbilir.</i>
TÖ11	<i>Dil bilgisini çıkararak, metin çeşitliliğini artırarak. Öğretmen kılavuzları öğretmeni yönlendirmektedir. Öğretmen sürekli bu kitaba bağlı kalmaktadır. Program daha esnek olmalı. Etkinlik kitabı ve ders kitabı ayrı kitap olmamalı. Sözlük kullanımı artırılmalı.</i>
TÖ12	<i>Dil öğretiminde en önemli ölçüt “yaparak yaşayarak” öğrenmedir. Yani “konuşma konuşarak, dinleme dinleyerek, yazma yazarak, okuma okuyarak” öğrenilir. Fakat mevcut öğretimde konuların hepsi teorik temelli ve uygulamadan uzak verildiği için istenilen verim alınamamaktadır. Öncelikli olarak öğrenciler ve öğretmenler kendilerine güvenmeli teoriden ziyade uygulama ağırlıklı çalışmalar yapmalıdırlar.</i>
TÖ13	<i>Hem İngilizce hem Türkçe olsun dil kurallarından ziyade konuşma ve kelimelerin telaffuzu yönünde çalışmalar yapılabilir.</i>
TÖ14	<i>Öncelik okuma, dinleme ve anlamaya verilmelidir. Çocuk yaşta okuma sevgisi kazandırılmalı, dinleme becerilerini geliştirecek çalışmalar yapılmalı. Özellikle de anlama üzerinde fazlasıyla durulmalıdır. Z kütüphaneler, renkli baskılı kitaplar, eğlenceli etkinliklerle çocuklara kitap okuma alışkanlığı ve sevgisi kazandırılmalıdır.</i>
İÖ1	<i>Gramer üzerine odaklanmadan en çok kullanacağımız ve işimize yarayacak şekilde öğrenmeliyiz. Daha eğlenceli yollarla.</i>
İÖ2	<i>İngilizce öğretimi ile ilgili; Öğrencilerin dili kullanmaları aktif olarak sağlanabilir. Buna yönelik etkinlikler yapılabilir. Kelime öğrenmeye yönelik etkinlikler yapılarak öğrencilerin kelime dağarcıkları geliştirilebilir.</i>
İÖ3	<i>Bol bol dinleme ve konuşma aktiviteleri yapılmalıdır.</i>
İÖ4	<i>İngilizce öğretiminin Türkiye’de en büyük problemi gramer kurallarına çok bağlı kalarak gerçek yaşama yakınlığından uzak pratik yapmadan körü körüne dil bilgisi kuralları vererek dil öğretmeye çalışmaktır. Derslerde öğretilmek istenen kuralları öğrencilere uygulama ve uygulatma pratik yaptırma konusunda kendimizi geliştirmedığımız sürece İngilizce öğretimi sadece yazıda kalıp konuşma konusunda gelişme gösteremeyecektir.</i>

İÖ5	<i>İngilizce öğretimini daha iyi hale getirmek için dört temel beceri (listening, speaking, reading, writing) üzerinde yoğunlaşmamız gerekiyor. Tabii ki ders kitaplarımızın da buna paralel şekilde hazırlanması gerekli.</i>
İÖ6	<i>Öncelikle sınıf mevcutları azaltılmalı, dört temel beceri öğretimi için uygun ortam hazırlanmalı ve müfredat seyreltilmeli.</i>
İÖ7	<i>İlk soruda yanıtladığımız bütün sorunları ortadan kaldırmalıyız bence. İlk ve somut olarak yapılabileceklerden fiziksel ortam ve materyalle ilgili zaman ve kitap ele alınmalı. Kural odaklı düz anlatım yöntemi yerine farklı iletişimsel yöntemlere yönelmeli. Dili kural ve kelime bilgisine indirgemekten vazgeçip konuşma ve dinleme odaklı öğretim yapmalı. Dili kullanmak için fırsatlar yaratmalı. Öğretmenlerin tutumu çok önemlidir. Kısa zamanda planlı ve kurgulu bir ortam yaratmalı. Öğrenci kendisini gerçekten konuşmaya mecbur hissetmeli(Olumsuz anlamda bir mecburiyet değil).</i>
İÖ8	<i>Daha çok dinleme çalışması, daha çok konuşma etkinliği, daha çok rol model olma, daha çok okuma alışkanlığı oluşturmali, daha çok gerçek yaşama uygun müfredat hazırlanmalı.</i>
İÖ9	<i>Öğrencileri sınav odaklı yetiştirmeyerek, günlük hayatta da dili kullanım fırsatları yaratarak, bakanlık kanalıyla öğretmenleri kişisel gelişim için yurt dışına çıkmasını sağlayarak; okulların dil sınıfı, dil laboratuvarı şeklinde ihtiyaçlarını karşılayarak, MEB tarafından hazırlanan ders kitaplarının kalitesini artırarak.</i>
İÖ10	<i>Çok okuyarak ve pratik yaparak. Sadece ders kitaplarıyla zorunlu ödevlerle olmuyor. Merak uyandırılması lazım.</i>
İÖ11	<i>İngilizce öğretiminin temelinde ihtiyaç duyma ve kullanma ortamının sağlanması yer almaktadır. Yabancı dilin öğrenciye kazandıracığı avantajların farkındalığı motivasyonu artırır. Bunun yanında yaklaşım çok önemlidir. İletişimsel yaklaşım(Communicate Approach) ile daha iyi sonuçların alındığı görülmektedir.</i>
İÖ12	<i>İngilizce derslerini konuşma dili odaklı diyaloglar, dramalar, oyunlar, resimli, sesli ve hareketli videolar eşliğinde daha verimli hale getirebiliriz.</i>
İÖ13	<i>Müfredat yoğunluğunu azaltmalıyız, önce yetiştirme kaygımız olmamalıdır. Okuma metinleri üzerinden çocuklar çalıştırılabilir ve sonrasında</i>

	<i>kendilerinin bu metinle ilgili konuşmaları istenebilir.</i>
<i>İÖ14</i>	<i>Okuma çalışmalarına daha çok ağırlık verilmelidir. Ders saatleri dili her becerisini geliştirebilecek şekilde düzenlenmelidir. Güncel hayata daha yakın bir kapsam müfredata dahil edilmelidir. Öğretmenlere düzenli olarak dil öğretimi ile ilgili farklı yaklaşımların anlatıldığı hizmetiçi eğitimler verilmelidir.</i>

Öğretmenlerin dil öğretiminin daha iyi yapılabilmesine dair görüşlerine bakıldığında TÖ1, TÖ2, TÖ12, TÖ13 öğrenilen bilgilerin kural boyutunda kalmayıp uygulanmaya koyulmasını tavsiye eder; TÖ3, müfredat yoğunluğunun dengeli dağıtılmasını; TÖ4, dil eğitiminin ailede başlaması gerektiğini belirtip dil sevgisi oluşturmayı çözüm önerisi olarak sunar. TÖ5, dil öğretiminin uzmanlarca kademe kademe iyi planlanmasını vurgular. TÖ6 da dil sevgisini vurgular, bunun yanında dil eğitiminde yaratıcılıktan yararlanılması gerektiğini belirterek okuma alışkanlığının önemini vurgular. TÖ7, dil öğretiminde materyal kullanımının etkisini vurgular. TÖ8, dil sevgisine ilave olarak becerilerin geliştirilmesi için fiziksel ortamın etkisini ortaya koymaktadır. TÖ9, soruyu yanıtlamazken TÖ10, müfredatın yoğunluğundan şikâyet edip dil öğretiminde içsel motivasyonun önemini vurgular. TÖ11, dil öğretiminde araç-gerecin etkisini önemli olduğunu ifade ederek programın esnekliğini savunur. TÖ14, dil öğretiminde okumanın ve kütüphanelerin önemini ortaya koyar. İngilizce öğretmenleri ise soyut kurallar yığını olan dil bilgisi kurallarına yerine diğer becerilere önem verilmesini ve bunun için gerekli donanımın sağlanmasını önermektedir.

Her iki öğretmen grubunun da soyut kural yığını olan dil bilgisi kuralları yerine temel becerilerin daha fazla ön plana çıktığı bir anlayışın benimsenmesi gerektiği yönünde buldukları görülmektedir. Bu bağlamda dil öğretimi kurallar öğretimi değil oyun ve eğlenme alanı olmalıdır. Dolayısıyla tüm beceriler için geçerli olmak üzere bol uygulamalı bir eğitim-öğretim ortam ve anlayışı öncelenmelidir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Dil öğretiminde karşılaştıkları sorunlara dair Türkçe öğretmenleri genelde dil becerilerinin öğretimiyle ilgili; özelde ise farklı konularda sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin birinci soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde görüşler Yalar (2010)'ın çalışmasını doğrulamaktadır. Yalar, çalışmasında Türkçe öğretim programının uygulamasında karşılaşılan sorunları: sınıf mevcutlarının kalabalık olması, öğrencilere yeterli zamanın ayrılamaması, konu etkinliklerinin ayrıntılı olmasından ötürü konuların zamanında yetiştirilememesi ve yaşanan süre problemi, bazı öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinde eksikliklerin olması şeklinde sıralanmaktadır.

İngilizce öğretmenlerinin dil öğretiminde karşılaştıkları sorunlara dair görüşleri, temel olarak öğrencilerin dil öğrenimine karşı isteksizliği, İngilizce öğrenememe noktasındaki olumsuz ön yargılarına bağlanmaktadır. Bunun yanı sıra öğrenilenlerin günlük hayatta kullanılmamasını da sorun olarak görmektedirler. Can ve Can (2014) tarafından yapılan çalışmada yabancı dil öğretimine yönelik var olan önyargıların dil öğrenimine olumsuz etkileri olduğuna yönelik öğrenci görüşleri de

bulunmaktadır. Özgan ve Tekin(2011) tarafından yapılan çalışmada hazırbulunuşluk düzeyi alt seviyede olan öğrencilerin sınıf içinde yaşayacağı sorunlara dikkat çekilmiştir. Öğretmen görüşlerinde ifade edilen sorunlardan hazırbulunuşluk düzeyi bu çalışmayla örtüşmektedir. Ateş ve Günbayı (2017) çalışmalarının sonucunda, ortaokullarda yabancı dil öğretiminde karşılaşılan genel sorunlar içinde en çok ders kitaplarının yetersizliğini, okullardaki donanım sorununu ve müfredatın İngilizce öğrencilerinin seviyelerine uygun olmamasını belirtmiştir. Ayrıca, İngilizce ders saatinin yetersiz olması, sınava dayalı bir dil öğretim sisteminin olması, sınıfların kalabalık olması ve öğrenci ve velilerin İngilizce dersine karşı tutumları da öğretim sürecini güçleştiren etmenler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmanın sonuçları, bu çalışmadaki öğretmen görüşlerini desteklemektedir.

Her iki öğretmen grubunun dil öğretiminde karşılaştıkları sorunlara dair ortak görüşleri de vardır. Hem Türkçe öğretmenleri hem de İngilizce öğretmenleri dil bilgisi kurallarının öğretildiğini ancak becerilerin öğretiminde, kazandırılmasında sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Müfredatın yoğunluğuna bağlı olarak süre yetersizliğini, ders kitaplarının niteliğini, sorun olarak ifade etmişlerdir.

Türkçe ve İngilizce öğretmenleri ilköğretimde dil bilgisinin öğretilmesi konusunda ikiye ayrılmışlardır. Dilin kurallarının temelinde dil bilgisi olduğu görüşünü savunan Türkçe ve İngilizce öğretmenleri dil bilgisinin öğretilmesi taraftarıdır. Bu görüş Çelikipazu (2015), Anılan (2014), Yaman ve Karaarslan (2010)'ın görüşünü de desteklemektedir. Dil bilgisinin soyut olduğunu ve bir sonraki eğitim basamağında öğretiminin yapılması görüşünde olan öğretmenler de Yücel, Batur vd. (2004), Peçenek (2008) ile hem fikirdirler.

Dil bilgisi konularının ilköğretimi, sınıf seviyelerine göre dağılımı konusunda, hangi sınıfta hangi konunun yer alması gerektiğiyle ilgili dil öğreticileri arasında belirgin bir dağılım görülmemektedir. Türkçe öğretmenleri genel olarak konuların dengeli dağıtılıp ve bazı konuların bir üst sınıfa kaydırılmasının uygun olacağını dile getirmişlerdir. Yaman ve Karaarslan (2010)'ın yaptıkları çalışmada dil bilgisi konularının soyut olduğu vurgulanmıştır. Bu görüş Türkçe öğretmenlerinin bazı dil bilgisi konularının bir üst öğretim dönemine bırakılması ile ilgili düşüncelerini desteklemektedir. İngilizce öğretmenleri ise ana dili programı ve yabancı dil programındaki dil bilgisi konularının birbirini desteklemesi gerektiğini dile getirmişleridir. Bu durum evrensel dil bilgisine yönelik dil bilgisi öğretimini desteklemektedir.

Türkçe dil bilgisi kuralları ile yabancı dil öğretimi arasında olumlu ilişki olduğu konusunda İngilizce öğretmenleri hem fikirdir. Türkçe öğretmenlerinin çok azı bu konuda olumsuz görüş beyan etmişlerdir. Bu sebeple ana dilinde kurallara hâkim olmak evrensel dil bilgisi kuramına göre yabancı dil öğretimi de destekleyecektir (Uygun 2006; Öztürk 2009). Öğretmenlerin bu konudaki görüşü, Cem Değer (1996) ve Aydın (1997)'ın ikinci dil öğretimi ile ilgili görüşlerini de desteklemektedir. Ayrıca ana dilindeki başarının yabancı dildeki başarıyı etkilediğini dil öğreticilerinin büyük çoğunluğu kabul etmektedir. Kazazoğlu (2011)'nun yaptığı çalışmada da öğrencilerin Türkçe ve İngilizce derslerine ait başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Sonuçlara göre anadilinde başarılı olan öğrenci, yabancı dilde de başarılıdır. Bu durum ana dili ve yabancı dil arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu görüş Çelebi (2006), Özer ve Korkmaz (2016)'ın çalışmalarında da ana dilini iyi öğrenmeden yabancı dil öğretiminin kişileri ve ana dilini yozlaştırdığını göstermektedir.

4.1. Öneriler

1. Ana dili ve yabancı dil öğretiminde öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini ve seviyelerini dikkate alarak ders kitapları, programlar, dil becerisi alanları ile dil bilgisi konuları düzenlenmelidir.
2. Dil bilgisi konuları, kuralın ezberletilmesinde ziyade uygulamanın ve dil becerilerinin içine sindirilerek zevkli bir şekilde öğretilmelidir.
3. Dil bilgisi konuları ilköğretimde soyut kaldığı için hem ana dili hem de yabancı dil öğretim programları gözden geçirilerek dil bilgisine yönelik kazanımlar öğrencilerin seviyelerine göre ayarlanmalı, konular 1. sınıftan 8. sınıfa kadar sarmal bir şekilde birbirini destekleyecek şekilde ayarlanmalıdır.
4. Yabancı dildeki dil bilgisi konu ve kuralları Türkçe dil bilgisi kurallarıyla örtüşmelidir.

Kaynakça

- Anılan, H. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminin Değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada EğitimBilimleri*, 5, 893-1924.
- Ateş, G., & Günbayı, İ. (2017). Ortaokullarda İngilizce Öğretmenlerinin Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi (Journal of Research in Education and Teaching)*, 6(2), 347-361.
- Aydın, Ö. (1997). Ana Dili Eğitimi, Yabancı Dil Öğretimi ve Evrensel Dil Bilgisi. *Dil Dergisi*(54), 23-30.
- Aytaş, G., & Çeçen, M. A. (2010). Ana Dili Eğitiminde Dil Bilgisi Öğretiminin Yeri ve Önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*, 27(27), 77-89.
- Can, E., & Can, C. I. (2014). *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (Trakya University Journal of Education)*, 4(2), 43-63.
- Cem Değer, A. (1996). Evrensel Dil Bilgisi ve İkinci Edinimi Kuramı. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 100-113.
- Chomsky, N. (2016). *Doğa ve Dil Üzerine*. (A. B. Karadağ, Çev.) İstanbul: Sözcükler.
- Çelebi, M. D. (2006). Türkiye’de Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(25), 285-307.
- Çelik Pazu, E. (2015). Ortaokul 5-8. Sınıf Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi Üzerine Bir İnceleme. *Turkish Studies*, 10(15), 333-360.
- Demir, C., & Yapıcı, M. (2007). Ana Dili Olarak Türkçenin Öğretimi ve Sorunları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 177-192.
- Dolunay, S. K. (2010). Dil Bilgisi Öğretiminin Amacı ve Önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi (TÜBAR)*, 15(27), 275-284.
- Güneş, F. (2009). Türkçe Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar ve Yapılandırmacı Öğretim. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 1-21.
- Gürten, E., & Cihan, T. (2013). İlköğretim 5. Sınıf İngilizce Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 131-146.

- İnal, S. (2006). İngilizce Yazılı Anlatım Dersinin Sorunları Üzerine Bir İnceleme. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 2(2), 180-203.
- İşcan, A., & Kolukısa, H. (2005). İlköğretim İkinci Kademe Dil Bilgisi Öğretiminin Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 299-308.
- MEB. (2004). *İlköğretim Türkçe Dersi (1-5.sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2005). *İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Özer, B., & Korkmaz, C. (2016). Yabancı Dil Öğretiminde Öğrenci Başarısını Etkileyen Unsurlar. *EKEV Akademi Dergisi*, 20(67), 59-84.
- Özgan, H., & Tekin, A. (2011). Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Sınıf Yönetimine Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri/Teachers' Opinions Regarding The Effects Of Students' Readiness Levels On Classroom Management. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15).
- Öztürk, B. (2009). Evrensel Dilbilgisi ve Dilbilgisi Eşleştirme Modelleri: Dilin Zihindeki Durumuna Yaklaşımlar. *Dil Dergisi*(144), 74-81.
- Peçenek, D. (2008). Yabancı Dil Öğretiminde Dil Bilgisi. *Dil Dergisi*(141), 67-84.
- Sağır, M. (2002). İlköğretim Okullarında Dil Bilgisi Öğretimi. *Türk Dili*(601), 56-59.
- Tosun, C. (2006). Yabancı Dille Eğitim Sorunu. *Journal Of Language and Linguistic Studies*, 2(1).
- Uygun, D. (2006). Evrensel Dil Bilgisi ve Dil Yetisi: Eleştiriler, Yeni Yaklaşımlar. *Dil Bilim*, 275-285.
- Yalar, T. (2010). İlköğretim 3. Sınıf Türkçe Dersi Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2010), 30-41.
- Yaman, H., & Karaarslan, F. (2010). İlköğretim Türkçe Dersi Programının Dil Bilgisi Öğretimindeki Etkiliği: Nitel Bir Araştırma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14.1(2010), 251-269.
- Yapıcı, M. (2004). İlköğretim Dilbilgisi Konularının Çocuğun Bilişsel Düzeyine Uygunluğu. *İlköğretim-Online*, 3(2), 35-41.
- Yıldız, D. (2015). Türkiye, Kanada (Ontario) ve Avustralya Ana Dili Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research)*, 8(40), 537-549.
- Yücel, C., Batur, Z., & Akar, C. (2004). Sekizinci Sınıf Türkçe Programındaki Dil Bilgisi Hedeflerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 39-50.